

3. Різник Л. Усусуси на Лисоні: Історична повість. *Дзвін*. 1997. № 1. С. 3 – 41.

4. Словник української мови: В 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні [ред. кол.: І. К. Білодід (голова)]. Київ: Наук. думка, 1970–1980.

5. Яворівський В. О. Марія з полином у кінці століття: Роман. Київ: Дніпро, 1987. 191 с.

Пронька М. Ю.,

студент,

Бердянський державний педагогічний університет,

Москаленко І. А.,

студент,

Бердянський державний педагогічний університет,

науковий керівник – канд. філол. наук, доцент **С. М. Глазова**

ВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ АТРАКЦІЇ В РАДІОПРОДУКТІ ДЛЯ ДІТЕЙ

Процес та результат притягання одиниць мови або мовлення різних структурних рівнів на усіх мовних осях на основі спільної ознаки представлений двома версіями інтерпретації явища – системно-структурною та психолінгвістичною. Мовознавці вивчають атракцію на різних мовних рівнях, при цьому виокремлюють такі її види: фонетичну, морфемну, лексико-семантичну, фразеологічну, граматичну.

Реклама для дітей використовує всі класичні фонетичні прийоми виразності. Досить поширеними є такі прийоми фоностилістики, як алітерація та асонанс. Звукова атракція характеризується різноманітними прийоми фонетичної гри – звуконаслідуванням, паронімічною атракцією та ін., які використовують для створення довірливої атмосфери читання та відповідного настрою, а також мають навчальну спрямованість.

Усі елементи мовної системи перебувають між собою у тісних взаємозв'язках. Увагу мовознавців привертає явище притягання між мовними одиницями, їхнє контактування і результат взаємодії. Атракція є тим багатоплановим мовним явищем, у якому поєднані структурно-системні мовні закони і людський чинник, особливості когнітивної діяльності людини.

Тлумачення явища мовної атракції викликає певні труднощі, оскільки в мовознавчій літературі спостерігається довільне вживання терміна, а відтак відсутність його уніфікації. Чималу кількість різноманітних потрактувань атракції складно зібрати в одну наукову лінгвістичну картину. Це пов'язано, зокрема, із недостатнім вивченням історії терміна в мовознавстві, різним його вживанням на певних етапах розвитку лінгвістичної науки.

Завдання сучасної лінгвістики – виявити й описати якомога ширше коло функціонування фонетичного слова в сучасній українській мові, показати його

експресивний потенціал як елемента мовної гри (творення жартів, анекдотів, каламбурів у текстах різних функціональних стилів); як виражального засобу художнього мовлення; як засобу словотвору; як вербального атрактанта уваги в медійному тексті, рекламі, різних сферах соціальної комунікації, а також з'ясувати специфіку фонетичного слова як джерела можливих комунікативних непорозумінь; перспективи його використання в інтернет-дискурсі тощо, що й свідчить про **актуальність** обраної теми.

Мета дослідження – розкрити явище атракції та охарактеризувати особливості вербальної атракції.

Отже, атракція – міжнауковий термін, що вживається у різних галузях знань, зокрема у філософії, психології, фізіології, фізиці, математиці, мовознавстві. Історія слова *тяжіння* є цікавим прикладом втрати старої внутрішньої форми і розвитку переносних значеннєвих відтінків на основі наукового термінологічного значення [4, 132; 1, 385]. До мисленнєвих процесів, що є механізмами виникнення і функціонування атракції, належать аналогія, асоціації та апперцепція. Явище атракції має два різноспрямовані впливи на мову й мовлення: сприяє їхній системності й гармонізації, а також породжує значеннєві, граматичні помилки та комунікативні невдачі.

Нове осмислення мовної атракції зумовлює синергетична наукова парадигма.

Вона представлена двома версіями інтерпретації явища:

- системно-структурною, за якою атракція – це механізм синергетики мови, що сприяє створенню зв'язності та цілісності мови,
- психолінгвістичною, відповідно до якої системами, що самоорганізуються, є мова, мовлення і когнітивна діяльність людини [3, 10-13].

Проте у термінологічному апараті таких наук, як фізика і математика, провідна роль належить не власне терміну «атракція», а терміну «атрактор», що позначає точку, область чи траєкторію, до якої тяжіють інші елементи системи. У соціальній психології атракцію характеризують як процес звернення уваги на певний об'єкт, а також як міжособистісну симпатію, почуття привабливості між людьми [2, 151].

Атракцію кваліфікують і як лексико-номінаційний процес. У такому потрактуванні розрізняють атракцію й експансію: інтенсивні номінаційні процеси для понять, що привертають до себе увагу, – це номінація як атракція, а розвиток найменування однієї сфери для позначення понять з іншої сфери – номінація як експансія. Остання виявляється в українській публіцистиці як відображення суспільного життя через використання назв мілітарної сфери, медицини і здоров'я, інформаційних технологій тощо. З номінацією нерозривно пов'язаний словотвір. Атракція простежується у різних видах словотвору – від звуконаслідування до семантичної деривації (семантична атракція семем). Вона представлена не лише на рівні літературної мови, а й у територіальних та соціальних діалектах.

Мовну атракцію класифіковано за критерієм належності одиниць, що взаємодіють, до структурного рівня мови; за планом та способом вираження. За

реалізацією атракції на різних мовних рівнях виокремлено такі її види: фонетичну, морфемну, лексико-семантичну, фразеологічну, граматичну. До різновидів фонетичної атракції належать власне фонетична, що окреслює можливість поєднання звуків, зумовлює їхню складоутворювальну функцію; артикуляційна, до якої зараховують асиміляцію й акомодацию; акцентуаційну атракцію. Морфемна атракція виявляється у взаємодії між морфемами, у тяжінні некореневих морфем до кореня.

Звукова ж атракція характеризується різноманітними прийоми фонетичної гри (звуконаслідуванням, паронімічною атракцією і ін.), які допомагають створити експресивний рекламний текст, залучити до нього увагу споживача [5, 43]. Ці прийоми також використовуються для створення довірливої атмосфери читання та відповідного настрою, а також мають навчальну спрямованість – дитина засвоює нові слова.

Отже, наукове вивчення явища мовної атракції розпочалося у другій половині XIX століття в руслі порівняльно-історичного мовознавства й розвиваються донині. Атракцію розглядають у структурному, семантичному, функційному та комунікативно-прагматичному аспектах. Нове осмислення мовної атракції зумовлює синергетична наукова парадигма.

Література

1. Воробьева И. Г. Атракция и синергетика в синтаксической однородности. *Филология, журналистика, культурология в парадигме современного научного знания: Материалы 53-й научно-методической конференции «Университетская наука – региону»*. Ставрополь: СГУ, 2008. С. 385–391.

2. Голубовська І. О. Сучасна українська лінгвоконцептологія: стан і перспективи розвитку. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства: зб. наук. праць*. Хмельницький: ФОП Бідюк Є. І., 2016. Вип. X. Т. 1. С. 151–159.

3. Москаленко І. А. Звукова атракція у сучасному рекламному дитячому тексті. *Мова й література у проекції різних наукових парадигм: матеріали XI Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (9 квітня 2020 р., м. Старобільськ) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка»*. Старобільськ, 2020. С. 10-13.

4. Полтавець Ю. С. Історія та вживання терміна «атракція» в мовознавчій традиції. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. Маріуполь, 2012. Вип. 7. С. 132–138.

5. Страусов В. Н. Мотивированность и функции грамматического рода в разносистемных языках. *Дис. ... докт. филол. наук: 10.02.20*. Пятигорск, 2006. 378 с.